

СУДОВІ РІШЕННЯ
ВЕРХОВНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 2016-2017
У СПРАВАХ
ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

«Центр учбової літератури»
Київ – 2018

УДК 347(477)
Р 57

Упорядники:

Чижмарь Катерина Іванівна – доктор юридичних наук, заслужений юрист України, директор Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України;

Журавльов Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук, доцент, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України.

Судові рішення Верховного суду України 2016-2017 у справах цивільної юрисдикції. [текст]: – К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 348 с.

ISBN 978-611-01-1085-3

Пропонований збірник рішень Верховного Суду України 2016-2017 років представляє собою максимально повне зібрання рішень Суду за вказаний період.

Особливий інтерес ці справи мають у сенсі запровадження правової реформи в галузі правосуддя, що докорінним чином змінило систему правосуддя і роль Верховного Суду у цій системі зокрема. Реформи стосуються глобальних підходів у здійсненні правосуддя і зачіпають усю ієрархію судів, а також глибоко міняють приписи процесуальних кодексів України.

Зазначені рішення Суду, що прийняті за старою правовою системою, дадуть на майбутнє багатий матеріал для порівняльного аналізу правових актів найвищої судової інстанції країни. Окремий інтерес мають викликати приписи правової позиції ВСУ, що висловлювалася в певних справах разом з рішенням окремим документом.

Наше видання представляє безсумнівний інтерес для практикуючих юристів та студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів.

УДК 347(477)

ISBN 978-611-01-1085-3

© «Центр учбової літератури», 2018.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ СПРАВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Відповідно до статей 353 та 355 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК) в редакції до змін 2017, пов'язаних із судовою реформою, Верховний Суд України переглядав судові рішення у цивільних справах виключно з підстав:

1) неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах;

2) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права — при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ;

3) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом;

4) невідповідності судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права.

Згідно зі статтею 354 ЦПК сторони та інші особи, які брали участь у справі, мають право подати заяву про перегляд судових рішень у цивільних справах після їх перегляду в касаційному порядку.

Заява про перегляд судових рішень з підстав, передбачених пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу, може бути подана особою, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною.

Не може бути подана заява про перегляд ухвал суду касаційної інстанції, які не перешкоджають провадженню у справі. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до заяви про перегляд судового рішення, ухваленого за результатами касаційного провадження.

Заява про перегляд судових рішень подається протягом трьох місяців з дня ухвалення судового рішення, щодо якого подано заяву про перегляд, або з дня ухвалення судового рішення, на яке здійснюється посилання на підтвердження підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, якщо воно ухвалено пізніше, але не пізніше одного року з дня ухвалення судового рішення, про перегляд якого подається заява (частина перша статті 356 ЦПК).

Заява про перегляд судових рішень з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу, подається не пізніше одного місяця з дня, коли особі, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, стало або мало стати відомо про набуття цим рішенням статусу остаточного (частина друга статті 356 ЦПК).

Заява про перегляд судових рішень з підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 355 цього Кодексу, подається протягом трьох місяців з дня ухвалення судового рішення, щодо якого подається заява про перегляд, або з дня прийняття постанови Верховного Суду України, на яку здійснюється посилання на підтвердження підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 355 цього Кодексу, але не пізніше одного року з дня ухвалення судового рішення, про перегляд якого подається заява.

У разі пропущення строку, встановленого частинами першою–третьою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк у межах одного року з дня ухвалення судового рішення, про перегляд якого подається заява. Питання про поновлення строку вирішується колегією суддів під час вирішення питання допуску справи до провадження (частини третя, четверта статті 356 ЦПК).

Вимоги до заяви про перегляд судових рішень визначені статтею 357 ЦПК. Заява про перегляд судових рішень подається у письмовій формі.

У заяві про перегляд судових рішень зазначаються:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) ім'я (найменування), поштова адреса особи, яка подає заяву, та осіб, які беруть участь у справі, а також їхні номери засобів зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;
- 3) обґрунтування підстав для перегляду судового рішення, передбачених статтею 355 цього Кодексу;
- 4) вимоги особи, яка подає заяву;
- 5) клопотання (у разі необхідності);
- 6) перелік матеріалів, що додаються.

Заява підписується особою, яка її подає, чи її представником, який додає оформлений належним чином документ про свої повноваження.

Згідно зі статтею 358 ЦПК заява про перегляд судових рішень подається безпосередньо до Верховного Суду України.

До заяви додаються:

- 1) копії заяви відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі;
- 2) копії судових рішень, про перегляд яких подано заяву;
- 3) копії різних за змістом судових рішень, якщо заява подається з підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу;
- 4) копія постанови Верховного Суду України, якщо заява подається з підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 355 цього Кодексу;
- 5) копія рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, або клопотання особи про витребування копії такого рішення в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи, якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву, — у разі подання заяви про перегляд судових рішень з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу.

До заяви також додається документ про сплату судового збору. За подання і розгляд заяви з підстави, встановленої пунктом 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, судовий збір не сплачується.

Згідно з положеннями статті 359 ЦПК заява про перегляд судового рішення реєструється у день її надходження та не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу, визначеному автоматизованою системою документообігу суду.

Суддя-доповідач протягом трьох днів здійснює перевірку відповідності заяви вимогам цього Кодексу. У разі встановлення, що заяву подано без додержання вимог статей 357 та 358 цього Кодексу, заявник письмово повідомляється про недоліки заяви та строк, протягом якого він зобов'язаний їх усунути.

Якщо заявник усунув недоліки заяви в установлений строк, вона вважається поданою у день її первинного подання до Верховного Суду України.

Заява повертається заявнику, якщо:

- 1) заяву подано без додержання вимог статей 357 та 358 цього Кодексу і заявник не усунув недоліки протягом встановленого строку;
- 2) заяву подано особою, яка не має права на подання такої заяви;
- 3) заяву від імені заявника підписано особою, яка не має повноважень на ведення справи;
- 4) є ухвала Верховного Суду України про відмову у прийнятті справи до провадження за наслідками розгляду заяви, поданої у цій справі з аналогічних підстав.

Повернення заяви з підстав, передбачених частиною четвертою цієї статті, не перешкоджає повторному зверненню у разі належного оформлення заяви або з інших підстав, ніж ті, що були предметом розгляду.

За відсутності підстав для повернення заяви, в якій міститься клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, суддя-доповідач невідкладно постановляє ухвалу про витребування такої копії рішення разом з її автентичним перекладом від органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи.

Положеннями статті 360 ЦПК визначено порядок підготовки справи до розгляду у Верховному Суді України

Суддя-доповідач протягом п'ятнадцяти днів з дня відкриття провадження здійснює підготовку справи до розгляду Верховним Судом України:

1) надсилає ухвалу про відкриття провадження та витребування матеріалів справи до відповідного суду, який не пізніше трьох робочих днів з дня її надходження надсилає справу до Верховного Суду України;

2) вирішує питання про зупинення виконання відповідних судових рішень;

3) звертається до відповідних фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді України стосовно підготовки наукового висновку щодо норми права, яка неоднаково застосована судом (судами) касаційної інстанції, крім випадків, коли висновок щодо застосування цієї норми права у подібних правовідносинах був раніше отриманий Верховним Судом України;

4) у разі необхідності визначає органи державної влади, представники яких можуть дати пояснення в суді щодо застосування норми права, та викликає цих представників до суду;

5) здійснює інші заходи, необхідні для розгляду справи.

Після надходження витребуваних матеріалів справи та завершення інших підготовчих дій суддя-доповідач вносить ухвалу про призначення справи до розгляду Верховним Судом України.

Порядок розгляду справи Верховним Судом України регулюється статтею 360-2 ЦПК. Справи розглядаються Верховним Судом України за правилами, встановленими главами 2 і 3 розділу V цього Кодексу.

У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4 частини першої статті 355 цього Кодексу, розглядається Судовою палатою у цивільних справах Верховного Суду України. Засідання судової палати є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України.

Якщо судове рішення оскаржується з підстав неоднакового застосування однієї і тієї самої норми права судами касаційної інстанції різної юрисдикції, справа розглядається на спільному засіданні відповідних судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу кожної з відповідних судових палат Верховного Суду України.

У разі якщо під час розгляду справи Верховний Суд України встановить необхідність відійти від висновку про застосування норми права, викладеного у постанові Верховного Суду України, яка була прийнята іншим складом суду (іншою палатою чи палатами, які брали участь у спільному засіданні), справа передається на розгляд спільного засідання палат Верховного Суду України, яке проводиться за участю палати (палат), що розглядала справу до моменту її передання, та палати (палат), яка приймала відповідну постанову Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу кожної з відповідних судових палат Верховного Суду України.

Справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу кожної з судових палат Верховного Суду України.

На засіданнях Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України або на спільному засіданні судових палат головує суддя-доповідач.

Строк розгляду справи Верховним Судом України не може перевищувати одного місяця з дня призначення справи до розгляду.

Згідно зі статтею 360-3 ЦПК за наслідками розгляду справи більшістю голосів від складу суду приймається одна з таких постанов:

- 1) про повне або часткове задоволення заяви;
- 2) про відмову у задоволенні заяви.

Судді, які не погоджуються з постановою, можуть висловити окрему думку, що додається до постанови.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу.

Згідно зі статтею 360-4 ЦПК суд задовольняє заяву за наявності однієї з підстав, передбачених частиною першою статті 355 цього Кодексу.

За наявності підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4 частини першої статті 355 цього Кодексу, суд має право:

1) у разі порушення судом (судами) норми процесуального права, що перешкоджає подальшому провадженню у справі або полягає у порушенні правил підсудності справ або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ:

а) скасувати судове рішення повністю або частково і передати справу на розгляд до відповідного суду першої, апеляційної чи касаційної інстанції;

б) скасувати судове рішення повністю або частково і закрити провадження у справі повністю або в певній частині;

2) у разі неправильного застосування судом (судами) норми матеріального права, що призвело до неправильного вирішення спору:

а) скасувати судове рішення (судові рішення) та ухвалити нове судове рішення чи змінити судове рішення;

б) скасувати судове рішення (судові рішення) та залишити в силі судове рішення (судові рішення), що було помилково скасовано судом апеляційної та/або касаційної інстанції.

За наявності підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 355 цього Кодексу, суд має право:

1) скасувати судове рішення (судові рішення) повністю або частково і прийняти нове судове рішення чи змінити судове рішення;

2) скасувати судове рішення (судові рішення) повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду, який ухвалив оскаржуване судове рішення;

3) скасувати судові рішення і закрити провадження у справі або залишити позов без розгляду.

Суд не має права передати справу на новий розгляд в інших випадках, ніж зазначені у підпункті "а" пункту 1 частини другої та пункті 2 частини третьої цієї статті.

У постанові Верховного Суду України, прийнятій за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення з підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, має міститися висновок про те, як саме повинна застосовуватися норма права, що була неоднаково застосована.

Верховний Суд України відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися, або норми права у рішенні, про перегляд якого подана заява, були застосовані правильно. Постанова про відмову у задоволенні заяви має бути вмотивованою. У постанові Верховного Суду України про відмову у задоволенні заяви, прийнятій за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення з підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, у зв'язку з правильністю застосування норми права, має міститися висновок про те, як саме повинна застосовуватися норма права. (стаття 360-5 ЦПК)

Постанова Верховного Суду України повинна бути виготовлена та направлена особам, які беруть участь у справі, не пізніше п'яти днів з дня закінчення розгляду справи. (стаття 360-6).

Згідно з положеннями статті 360-7 висновок Верховного Суду України щодо застосування норми права, викладений у його постанові, прийнятій за результатами розгляду справи з підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Висновок щодо застосування норм права, викладений у постанові Верховного Суду України, має враховуватися іншими судами загальної юрисдикції при застосуванні таких норм права. Суд має право відступити від правової позиції, викладеної у висновках Верховного Суду України, з одночасним наведенням відповідних мотивів. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, установлену законом.

Постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня їх прийняття.

ЗМІСТ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ СПРАВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	3
ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ПРАВАХ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ 2016	8
ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ПРАВАХ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ 2017	150

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СУДОВІ РІШЕННЯ
ВЕРХОВНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 2016-2017
У СПРАВАХ
ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 20.10.2017. Формат 60x84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 43,5.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.